

A lágy, puha destrukció destruálása

Gondolatcsomagok Újházi Adrienn *Ilyen az élet...* című kiállítása
kapcsán (SULUV Galéria, Újvidék, 2019 decembere)

Újházi Adrienn e tárlatáról sokat lehetne mondani, és sokféleképpen lehet megközelíteni. Most hanyagolnám a különféle szakkifejezéseket (például environmental art, assemblage stb.), és megpróbálom a magam módján, a tulajdon pszichotripjeim segítségével felfejteni a kiállított művek asszociatív mezőjét, bizonyos munkákat kiemelve, bizonyosakat pedig teljesen figyelmen kívül hagyva.

Újházi a búzából indult ki, sokáig ezzel az „alappal-alapanyaggal” dolgozott, majd ezen a tárlatán egy új anyaghoz, a kötélhez nyúlt, noha persze a búzát sem hanyagolta el. A búza azonban számomra itt inkább dekoratív elemként köszönt vissza, például a kiállítótér szögleteiben elhelyezett, zsákvászonba tömött (préselt?), abból kilógó, immár érett, aranysárga szubsztanciaként. Itt érdemes megjegyezni, hogy a búza utolsó kötegét a nem is olyan távoli kultúrák nem is annyira távoli múltjában az aratás végéig meghagyták, és ahhoz különféle szakrális-rituális módon kapcsolódtak (de ez már a népi vallásossággal foglalkozók birodalma). Tél lévén, ezeknek a búzahalmoknak is hasonló funkciót tulajdoníthattunk a dekorativitáson túl, vagy netán – éppen ellenkezőleg – a búza deszakralizációjának kísérletét szemrevételezhettük.

És a kötél... az is természetes anyagból, ha jól tudom, főleg kenderből készül (noha persze széleskörűen alkalmazzák a hétköznapi életben a különféle műanyag köteleket is, de ez ismét más téma). A tárlaton négy nagyobb egység (hadd éljek ezzel a kifejezéssel) is foglalkozik vele. És mivel központi helyeken, nagy felületeken állították ki, számomra a kiállítás a kötélről inkább szólt, mint a búzáról.

Hajók kikötése jut róla az ember eszébe, új, ismeretlen partokon, vagy talán éppen unalomig ismerteken. Itt az első egységen egy pozitív és egy negatív, egymás alatt elhelyezett pólusból indul ki egy-egy kötélköteg, félúton találkoznak is, de mivel a következő metszéspontjuk egy vízszintes nyolcast alkot, azt sugallja a mű: a köztük lévő távolság végül a végtelenbe vész. És itt most asszociációk végtelen sora következhet, a pozitív és negatív, a jin és a jang, két part, két ember vagy akár két humanoida közötti (ál)összekapcsolódásokról.

A szemközti falon, a lehető legegyszerűbb üzenettel találkozhatunk: egy lyukból földig kilógó akasztófakötéllal (persze maga a csomó azért puha gézzel van átkötve). A másik, mellette levő, vele párhuzamos lyukból (mindkettő egy lágy, fehér lazúrfestékkel, puha ecsettel lefestett táblából nyúlik ki) pedig valamiféle kitépott, kivágott, sebhelyre emlékeztető üreg tátong. Ennek a kompozíciónak csak látszatra egyértelmű a megfejtése: az akasztófakötél a földig lóg, vagyis a belőle való szabadulás lehetőségét is sejteti, míg a másik, a kitépott, sebre emlékeztető... hát, valakire, akinek nem volt ekkora szerencséje. (Vagy mégis, hisz elszakadhatott felette a kötélt?) Ne feledjük, a kiállítás címe: *Ilyen az élet...*

És végül, Újházi az akasztófakötél-objektum mellett kétoldalt két lehetséges feloldást is nyújt: az egyik, a bal oldali, akár dekorációs elemként, akár szobadíszként is funkcionáló, lágyan lelógó-leomló, kimondottan szép, csomózott kötélkompozíció.

A másik, a jobb oldali „feloldás” viszont a kötélt apró darabkákra való vágdosásával és szintén gézzel (a géz, mint védőmotívum, a tárlat elemeinek zömén visszaköszön) a kötélt széleit, a vágások helyeit gondosan bebugyolálva, mintegy gyógyító célzatúan, a sérüléseket óvva láttamoztatja.

Vagyis Újházi Adrienn a (lágy, lazúralapos) destrukciót is destruálja.

Marad a végső konklúzió, legalábbis számomra: választás kérdése, hogy ki melyik opciót fogadja el sajátjaként. Hisz, ne hagyjuk figyelmen kívül: ilyen az élet...

Számunk szerzői

A. SAJTI Enikő (1944) történész, egyetemi tanár
BALÁZS Attila (1955) író, újságíró, szerkesztő
BERETI Gábor (1948) író, költő, kritikus
BOGDÁN József (1956) papköltő
DECZKI Sarolta (1977) irodalomtörténész, kritikus
FEHÉR Viktor (1993) néprajzkutató, kulturális antropológus
FŰZFA Balázs (1958) irodalomtörténész, egyetemi tanár
GÉCZI János (1954) író, egyetemi tanár
JÓDAL Kálmán (1967) író
LENGYEL Zoltán (1982) író
LOSONCZ Alpár (1958) filozófus
MAURITS Ferenc (1945) festő, grafikus, költő
OROVEC Krisztina (1982) műfordító, szerkesztő
SÁGI VARGA Kinga (1985) szerkesztő, kritikus
SZAJBÉLY Mihály (1952) irodalomtörténész, egyetemi tanár
TOLNAI Ottó (1940) író, költő, műfordító
TOMPA Andrea (1971) író, színikritikus
TRICEPS, LANTOS László (1955) performer, rendező, művészeti író
VIDOJKOVIĆ, Marko (1975) író
VOJNOVIĆ, Vladislava (1965) író, forgatókönyvíró
VUKOV, Ante (1955–2012) költő, képzőművész, performer